

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Люблянська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)

VIII Міжнародна науково-практична конференція

“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ: РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”

10 квітня 2026 р.

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державний університет інтелектуальних технологій і зв'язку (м. Одеса)
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Люблянська школа бізнесу (Словенія)
Краківський економічний університет (Польща)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
VIII Міжнародної науково-практичної конференції**

10 квітня 2026 р.

**Мукачево
2026**

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 22 квітня 2026 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачево, 10 квітня 2026 р.). /ред. кол.: Л.І. Капітан (гол. ред.) та ін. - Мукачево: МДУ, 2026. – 221 с.

Відповідальний за випуск:

Анжела ЛИЗАНЕЦЬ - кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Технічний редактор:

Катерина ПУГАЧЕВСЬКА - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Редакційна колегія: Капітан Л.І. - д-р іст. наук, професор (голова); Проскура В.Ф. - д-р екон. наук, професор; Феєр О.В. - канд. екон. наук, доцент; Гоблик-Маркович Н.М. - канд. екон. наук, доцент; Джунковська К.С. - канд. екон. наук, ст. викладач; Микуланинець С.І. - канд. екон. наук, ст. викладач; Шашовець Й.П. – канд. екон. наук, ст. викладач; Попович О.П. - PhD., ст. викладач.

У збірнику подано матеріали досліджень VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики», що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету. У збірнику розглянуто актуальні проблеми та тенденції управління господарськими процесами в умовах глобальних змін і нестабільності. Особливу увагу приділено питанням адаптації підприємств і регіонів до сучасних соціально-економічних викликів, зокрема цифровізації, інтеграційних процесів, воєнних ризиків та трансформації ринкових механізмів. У збірнику висвітлено теоретичні та прикладні аспекти управління господарськими процесами, інноваційного розвитку, підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, а також забезпечення сталого розвитку. Представлені результати наукових досліджень і практичні рекомендації можуть бути корисними для науковців, викладачів, здобувачів освіти, представників бізнесу та органів державного управління.

Матеріали подано в авторській редакції. Оргкомітет конференції вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є беззаперечними. Разом з тим вважаємо можливим їхню публікацію з метою обговорення. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

© Мукачівський державний університет, 2026
© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2026

ІЛЬТЬО Г., ЛУЖАНСЬКА Т., ІВАНИШ А. СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ	56
КАСИНЕЦЬ О., ЛЕВДАР С. ТУРИСТИЧНА ГАЛУЗЬ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	59
ЛІБА Н. ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ІННОВАЦІЙНІ ТА РЕСУРСНІ ДЕТЕРМІНАНТИ	60
ЛИЗАНЕЦЬ А., ФОТАН Д. СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЗАКАРПАТТЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	62
П'ЯТКА Н. УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ГІРСЬКИХ РЕГІОНІВ КАРПАТ У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ: РОЛЬ ТУРИЗМУ ТА СУЧАСНІ ВИКЛИКИ	65
РОМОЧІВСЬКА М., ПУГАЧЕВСЬКА К. РОЛЬ ПРИКОРДОННИХ ТЕРИТОРІЙ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ	67
ФАЛЕС М., ПУГАЧЕВСЬКА К. ВПЛИВ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	68

СЕКЦІЯ 3. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

БУГУНОВ Д., ЄВСЄЄВА Д. РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ КЕРІВНИКА В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ	70
ВНУКОВА Н. УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНОРЕСУРСНОЇ БАЗИ У ЗВІТАХ КОМПАНІЙ ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	73
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., ІВАНЬО І. ВПЛИВ ЛОКАЛЬНИХ РИНКОВИХ ФАКТОРІВ НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА	75
ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н., ДУДКА К. РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	78
ГОЛУБЬ В., ЯКОВЛЄВ М. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ	80
ДЖУНКОВСЬКА К. РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	82
ДЖУНКОВСЬКА К., ГАВРИЛЕЦЬ А. САМОКЕРОВАНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК НОВА УПРАВЛІНСЬКА ПАРАДИГМА	84
ДЖУНКОВСЬКА К., ФЕДАК Д. СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ	86
ІЛЬТЬО Т., САМОЙЛЕНКО І. УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	87
КАМПОВ Н., КОНУСІКОВ А. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	90
КІОР О., МЕТІЛЬ Т. ЦИФРОВІЗАЦІЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ	91
КУХАРСЬКА Н. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В АРХИТЕКТУРІ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ	93
ЛИЗАНЕЦЬ А., КРИВОШЕЇНА Ю. КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ПАРАДИГМА СУЧАСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ОСНОВІ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ	95

ГАЛИНА ІЛЬТЬО

кандидат політичних наук,
доцент, доцент кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

ТЕТЯНА ЛУЖАНСЬКА

кандидат географічних наук,
доцент, доцент кафедри географії та суспільних дисциплін
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

АЛІНА ІВАНИШ

здобувач вищої освіти спеціальності С6 Географія та регіональні студії
Мукачівський державний університет, м. Мукачево, Україна

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Карпатський регіон України є важливим економічним і природним центром з унікальними природними ресурсами. Вигідне географічне розташування регіону, багаті ресурси, такі як мінеральні води, лікувальні грязі, озокерит, сприяють розвитку санаторно-курортного бізнесу. Водночас, через Карпати проходять основні транспортні сполучення з країнами Західної Європи, що робить регіон важливим вузлом для туризму та економічної співпраці. Забезпечення цілісності та сталого соціально-економічного розвитку Карпатського регіону вимагає активного використання його історичних, географічних та економічних особливостей, а також розширення прав і обов'язків місцевих органів влади для розвитку продуктивних сил і соціальної сфери. Це пов'язано з значними диспропорціями в соціально-економічному розвитку, як у матеріальному виробництві, так і в соціальній сфері, а також із розмаїттям у ресурсному, виробничому та культурному потенціалах територій, які складають Карпати. Основною метою сталого розвитку Карпатського регіону виступає створення умов для збалансованого розвитку територій та збереження здоров'я місцевих жителів. Парадигма сталого розвитку полягає в забезпеченні гармонії між соціальним, економічним і екологічним аспектами, що дозволяє задовольняти потреби нинішніх поколінь, не шкодячи можливостям майбутніх.

На *регіональному рівні* сталий розвиток забезпечується збалансованістю між соціальними, економічними та екологічними складовими, що утворюють єдину систему. Впровадження політики сталого розвитку відбувається через регіональні адміністрації та місцеві органи влади, а також завдяки програмам, спрямованим на гармонійний розвиток окремих територій. На *локальному рівні*, що включає міста, села та райони, важливо розробляти ефективні механізми управління сталим розвитком через місцеві стратегії та політики. При цьому важлива роль належить місцевим органам влади, громадам, комунальним підприємствам та місцевим ініціативам, що сприяють інтегрованому підходу до розвитку територій. Оскільки локальний рівень є основою сталого розвитку, саме тут відбувається безпосередня взаємодія з громадянами та реалізація практичних заходів для забезпечення стійкості міських і сільських територій [3].

Стратегія сталого розвитку Карпатського регіону базується на міжнародних правових документах та розвивається у рамках національної екологічної та регіональної політики. Основним правовим документом є Карпатська конвенція, проте її потенціал використовується не в повній мірі. Дана конвенція визнає важливість міжнародного співробітництва для досягнення екологічної цілісності регіону, а також використовує досвід Альпійської конвенції для фінансування природоохоронних проектів у країнах ЄС. Вона спрямована на збереження екосистем Карпат, розвиток екологічно збалансованого господарства та туризму, збереження біологічного різноманіття та підтримку традиційних ремесел. Важливими аспектами є розвиток Карпатської природоохоронної мережі та сталого сільського і лісового господарства. Карпатська конвенція передбачає тісну транскордонну співпрацю для обміну екологічною

інформацією, проведення наукових досліджень і здійснення моніторингу довкілля. Вона акцентує увагу на збереженні традиційного природокористування та адаптивному управлінні екосистемами, враховуючи соціально-економічні особливості регіону [4].

У Карпатському регіоні спостерігається підвищений екологічний ризик через техногенні аварії та катастрофи, особливо на території, де зосереджені великі промислові підприємства. Більш того, понад чверть населення проживає в зонах з підвищеним екологічним ризиком, що ще більше погіршує якість життя людей і ставить під загрозу розвиток туризму та рекреаційного господарства. Незважаючи на негативні тенденції, в Карпатському регіоні є значний потенціал для розвитку сталого і інноваційного господарства. Особливо важливими є екологічно чисті виробництва та індустрії, що потребують висококваліфікованих кадрів і мають мінімальний вплив на довкілля, як-от рекреаційно-фармацевтичні та екологічно чисті аграрні продукти. Враховуючи високий рівень екологічної безпеки та наявність кваліфікованих кадрів, цей регіон може стати важливим осередком для розвитку нових індустрій та технологій, які сприятимуть вирішенню соціальних, економічних та екологічних проблем [1].

Однією з актуальних проблем Карпатського регіону є стан довкілля, який погіршується під впливом низки чинників. До числа екологічних проблем регіону належать незаконні вирубки лісів, стихійні сміттєзвалища, забруднення річок побутовими та промисловими стоками, браконьєрство і деградація природних екосистем. Ситуацію погіршують зміни клімату, зокрема повені та зсуви, а також проблеми утилізації відходів і незаконного видобутку корисних копалин. Захист довкілля в умовах високого техногенного навантаження та інтенсивного антропогенного впливу є одним із ключових пріоритетів у забезпеченні безпеки Карпатського регіону. Карпати відчувають наслідки змін клімату, зокрема аномально теплі зими, що впливають на туристичну сферу та організацію зимового відпочинку, а також наслідки безвідповідального ставлення до природи, такі як повені, забруднення водойм і проблема накопичення сміття та інше.

Однією з актуальних проблем є раціональне поводження з відходами. Надмірне накопичення твердих побутових відходів та відсутність дієвих систем їх утилізації є серйозним викликом для Карпатського регіону. Наприклад, при населенні близько 1,25 млн. осіб Закарпатська область щороку продукує близько 300 тис. тонн сміття. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є впровадження концепції «zero waste» («нуль відходів»), яка передбачає скорочення утворення сміття, його повторне використання та вторинну переробку. У ЄС вже є успішні приклади: у Римі пластикові пляшки можна обміняти на проїзний квиток. В Карпатах реалізуються ініціативи «зелених крамниць», замінюються одноразові пакети на багаторазові та впроваджуються продукти з вторинної сировини [2].

Організація переробки відходів потребує наявності діючих сміттєпереробних підприємств і запобігання їх простою. Хоча створення великого заводу є тривалим і складним процесом, це завдання має стати стратегічним пріоритетом. Необхідне державне стимулювання через субсидії, податкові пільги, залучення наукових досліджень, інновацій та експертів для забезпечення ефективності управління та технологій переробки. Економне використання паперу та інших ресурсів також є важливим аспектом. Це включає перехід на електронний документообіг, повторне використання паперових виробів та просвітницькі кампанії. Боротьба з незаконною вирубкою лісів – ключовий напрям природоохоронної політики. Масштаби вирубки лісів впливають на ризик паводків та екологічну безпеку регіону. Протидія незаконним рубкам потребує спільних зусиль влади та громадськості для відновлення та озеленення Карпат, а також реформування лісового господарства, оскільки занепад цієї галузі може завдати серйознішої шкоди, ніж самі рубки.

Також важливо змінювати свідомість населення та розвивати «еко-культуру», роблячи захист природи невід'ємною частиною повсякденного життя. Тема екологічної безпеки часто залишається поза увагою, незважаючи на її актуальність через зміни клімату та недостатнє виконання міжнародних угод, таких як Паризька угода. Необхідні наукові дослідження, обговорення, законодавче закріплення екосистемного підходу та формування екологічної

свідомості населення. Прикладом громадської активності є ініціатива «Вільний Свидовець», яка прагне зберегти природні системи масиву Свидовець та Карпатського регіону загалом. Плановане будівництво мегакурорту загрожує унікальним ландшафтам, викликає вирубку лісів, забруднення води та втрату біорізноманіття, що підвищує ризик повеней і знижує економічні можливості місцевого населення.

Інвестор отримав у користування земельні ділянки площею до 1 га, розташовані вздовж хребта Полонини Боржава. Проект передбачає масштабні земляні роботи: будівництво доріг і під'їздів, стоянок для обслуговування турбін, прокладання траншей глибиною близько 2 м для кабелів на всій протяжності розташування (30 км) і ще кілька кілометрів до підстанції у Воловці. Насправді вплив проекту охопить територію, яка значно перевищує площу орендованих ділянок. Науковці наголошують, що розміщення вітрових електростанцій у Карпатах має здійснюватися за визначеними критеріями. Перший – наявність достатнього вітропотенціалу, який у Карпатах обмежений вузькими смугами хребтів. Ще два критерії – близькість до населених пунктів та наявність розвинутої інфраструктури (доріг і ліній електропередач). Високогір'я Карпат не відповідає цим вимогам, оскільки є цінними природними територіями Смарагдової мережі і є осередками унікальної флори та фауни. Для будівництва доведеться прокладати дороги через ліси та заповідні зони, що негативно вплине на екосистеми. Будівництво електростанцій загрожує зникненню рідкісних природних оселищ, створює ризик для птахів, кажанів і великих хижаків (ведмеді, вовки, рисі) через порушення міграційних маршрутів. Крім того, облаштування інфраструктури – доріг та під'їздів у гірських умовах – завдає додаткової шкоди природі. Розташування тридцяти вітряків на полонині Руна значно знизить її привабливість для туристів.

На території Карпатського регіону реалізується проект «Довкілля для майбутнього через наукову освіту – робота в природі (EFFUSE-win)». Період виконання: 15.04.2025 р. – 14.04.2027 р. Планується створення: 1) навчальних екологічних маршрутів і практичне навчання на базі наукових знань та досвіду, 2) мережі партнерських університетів у Словаччині та Україні для підготовки фахівців з широкими компетенціями у сфері екології; 3) спільних наукових баз даних та навчання їх використанню, підвищення цифрових компетенцій у громаді. Проект реалізується в рамках транскордонної програми «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2021-2027» за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Таким чином, Карпатський регіон має значний потенціал для сталого розвитку завдяки своєму природному ресурсу та культурному спадщині. Проте розвиток господарства має супроводжуватися турботою про довкілля та активною реалізацією інноваційних технологій, які можуть значно зменшити екологічний вплив. Успішний розвиток регіону потребує комплексного підходу, що включає ефективне використання ресурсів, збереження природної спадщини та сприяння екологічно безпечним виробництвам.

Список використаних джерел:

1. *Географія господарського потенціалу Карпатського регіону: монографія* / Г. В. Машіка. – Ужгород : ТОВ "РІК-У", 2017. 324 с.
2. *Головне управління статистики у Закарпатській області. – Режим доступу : <http://www.stat.uz.ua>.*
3. *Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку : монографія : у 8 т. / Інститут регіональних досліджень НАН України; наук. ред. В. С. Кравців; відп. ред. У. Я. Садова. – Львів, 2013.*
4. *Концептуальні засади сталого розвитку гірського регіону / [Голубець М. А., Гнатів П. С., Козловський М. П. та ін.]. – Львів: Поллі, 2007. 288 с.*
5. *Fedir Shandor. Socio-Economic Brand "Carpathians" in the Context of Tourism Industry Development in Countries of Central and East Europe // Chinese Business Review (ISSN 1537-1506). - Volume 14. - Number 4, April 2015 (Serial Number 142). - USA: David Publishing Company, 2015. - P. 186-191.*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>